

Mondák és találós kérdések Kőrispatakról

Az alább következő mondákat és találós kérdéseket a nyolcvanas évek második felében jegyeztem le Kőrispatakon, később a *Kőrispatak népköltészete* című szakdolgozatomba is beépítettem.

Mondák

1.

Hosszúpatak felső felibe valamikor aranyat kaptak. Azt mondták, vót ott egy főrás, ott „fört” az arany. Hát e nem vót igaz, ott senki se kapott aranyat. Mesélték az öregek, hogy ott a vízbe, a homok között vót az arany. Zacsκόba kötötték (ti. az aranyat tartalmazó homokot), lóra rakták s éjjel vitték el, hogy sönki se lássa. Elvitték valahova Segesvárra, ott mosták ki az aranyat...

Azt is mondták, hogy a lovakra a patkót fordítva verték föl, hogy ne tudjanak utánnuk menni. Úgy mentek le a patakon, a völgybe le. Biztos, valakik figyelték őket...

Azt nem lehessen tudni, hogy ez igaz vót-é, de itt a faluba vót egy család, azok erőssen elgazdagodtak vót... pedig azoknak se vót nagyobb birtokuk... úgy mondták a faluba, hogy abból az aranyból gazdagodtak úgy el.

(Papp Sándor, felső)

2. (Szépasszonyok útja)

A Firtos tetején valamikor egy nagy vár volt s abba egy gazdag király lakott. Ennek a királynak három gyönyörű leánya volt s minden vasárnap, amikor jó idő volt, mentek a templomba. A Firtosról még most is, amikor szép idő van, éppen Kolozsvárig lehet ellátni. No hát a királyleányok Kolozsvárra mentek a templomba. Az első harangszókor kezdtek készüldni, a második harangszókor beültek a cifra hintójukba s akkor indultak el. A harmadik harangszókor már Kolozsváron is voltak... Ezt az utat, ahol jártak, ma is úgy hívják, hogy Szépasszonyok útja.

(Csetri Emma)

3. (Dömös vitéz)

Régebb a falut megtámadta az ellenség. Jöttek a tatárok, a kutyaféjű tatárok, ahogy mondják... A falu népe kimenekült Szilasájba, a hegyen túlra. Azt mondják, ott voltak azok a földbe vájt lyukak, barlangok, ott húzódt meg a nép. Itt a falun fölül, Akasztón

(a falu fölötti meredek, erdővel borított domb) küjel azt a helyet most is úgy hívják, hogy Tatárok útja. De a nép szembeállt velük, hát ami volt nekik, fésze, kapa, kasza, villa... mert hát akkor még puska nem volt. A vezérük egy Dömös vitéz volt – a másik nevit nem tudom... Osztán a tatárokat elkergették, megmőnekült a falu. Hát a tatárok biztosan fölgyújtották volna, mert hát azok csak raboltak, fosztogattak, gyújtogattak. Még az embőrököt is összefogdosták s elvitték magukkal...

(Papp Sándor, felső)

4.

Volt egy nagy úr, a Firtos várába lakott, az övé vót az egész vidék, amíg csak a szem ellátott. Amikor megöregedett, elhatározta, hogy szétossza a birtokát a fiai között, hogy a halála után ne civakodjanak egymás között... Lóra ültek mind s elindultak a várból. Ahogy béértek az első völgybe, a legnagyobbik fuúnak úgy megtetszett, hogy elkiáltotta magát: Itt én lakom! Az apja reahagyta. Attól fogva Énlaka a neve... Ahogy mennek tovább, a másik völgybe béérnek s azt mondja a következő fiának az apjuk: E tiéd! S az ujjával a völgyre mutatott. No, ott lett aztán Etéd. Ahogy mennek tovább, megint azt mondja az apa az egyik fiának: Itt is van egy küs mód, hogy megélhess... Ez lett osztán Küsmöd. Ahogy mennek tovább, a következő fiú megijedt, hogy mingyár a birtok szélihez érnek s neki nem marad. Várt egy darabig, s megkérdezte: Apám,

nekem nem szólsz? Az apja azt mondta, hogy de igen, neked is szólok ma még. Hát így lett Szolokma. Megfordultak s visszafelé jöttek. Már közeledtek a Firtos felé, s csak a legkisebbik fiú maradt már az apjával. Az apja csak várta, hogy kér-é a fia. De az nem szólott. Az apja egyszer csak megkérdi tőle, hogy hát neki nem kell? Mire a fiú azt mondja: Adj, ha akarsz nekem is. Amit neki adott, az lett Atyha.
(Lakatos Gergelyné Kerestély Ilona)

Találós kérdések:

1. A pap a templomban miről prédikál? (a szószékről)
2. Kicsi, fekete, szarva van, mi az? (juhgané)
3. Melyik haját nem lehet megfésülni? (a kenyérhaját)
4. Mibe veri az asztalos a szeget? (fejbe)
5. Mit ér a cserép? (a lécet)

Számtalányok:

1. Harminc hétnek (37-nek) mennyi a fele? (15 hét)
2. Három bárány hat anyjával, mennyi? (hat juh)
3. Három öreg, hat malac kilenc disznó, mennyi az? (kilenc, illetve: kérdésben a felelet)

Logikai kérdések:

1. A faluban ki kakasa kukorékol a leghamarabb? (a tyúkoké)
2. Hány szőlőfakarótok van a hegyben? (egy sincs)
3. A tornyot mért építették a dombra? (pénzért)
4. Hány tojást ennél meg éhomra? (csak egyet)
5. Lyukas a csizmád? (igen...)
6. Melyik pálinkát nem lehet meginni? (ami nincs)

Lakodalmi találós kérdések:

1. Miben futnak, fáradoznak? (cipőben, csizmában)
2. Ki volt a legboldogabb ember a világon? (Ádám, mert nem volt anyósa)
3. Hányan jöttek? (a házigazda kérdezi a kikérő násznagytól – Eggyel kevesebben, mint ahányan elmennek)

*Kőrispatak
Szócs László felvételei*

4. A menyasszony ruhájának hány ujjja van? (két ujjja és hátulja)
5. A föld s a menyasszony között mi a különbség? (a föld mindent megterem, de a menyasszony csak a tök-magot termi meg)
6. A menyasszony mit vesz először a lába közé? (a küszöböt)
7. Az asszonyon melyik két lyuk fölösleges? (amikor a két kezét csipőre teszi)
8. Hol terem a csont lik (lyuk) nélkül? (a tojásban)
9. Két ember hány pár? (egy sem, mert csak egy „ember” s egy asszony egy pár)

10. Kívül bőrös, belül szőrös, leányok hasában édes, mi az? (hecserli, csipkebogyó)

11. Mekkora távolság van a fehérnépnek a csicse, mejje (melle) között? (a leánykának egy arasz, a menyasszonynak egy ujjnyi)

12. Mért szűrik meg a tejet? (mert nem lehet megmosni)

13. Mért van a vőlegény feketében? (gyászolja a legényéletét)

14. Mi nélkül nem indulnak el a lakodalmasok? (levegő nélkül)

15. Milyen messze van a Hold a Naptól? (mint a Nap a Holdtól)

16. Melyik nótában nincsen csont? (Hétpettyes katicabogár)

17. Melyik nótában van a legtöbb csont? (Nem akar az ökörcsorda legelni)

18. Milyen messze van a földtől az égig a hely? (egy stáció, mert nincsen közben állomás)

19. Mikor a legnehezebb a tyúk? (mikor rajta van a kakas)

20. Mikor a vőlegény s a menyasszony lefekszik, mi áll föl legelőbb? (a párna sarka)

21. Két tyúk hány pár? (két fél pár)

22. Vérén menyén, vért viszén, magában egy csépp sincsen, mi az? (nyerég)

23. Két cső törökbúza közül melyik a nő? (a tejes)

24. Hol fekete a menyasszony? (a négereknél)

Jelképes kérdések:

1. A kertben van egy haszon, úgy lóg, mint a faszom, mentől jobban megvészik, annál jobban bébaszik! (csípős paprika)

2. Dombon ülő öreganyám zörgeti a pináját, lefosta a horgasinát s te megészéd a szarát. (malom)

3. Icsántom-picsántom, szőrös valagántom, s ha megharagszom, a nyakamba vágom. (átalvető)

4. Incuna, pincuna, szörbe kötött vén cuna, mi az? (nyüst)